

אברהם מספר על סבא

תמליל הצהרים מהכנס

הייתי תלמיד הכיתה השישית בפנימייה שבה למדתי כאשר הליט
המברק המודיע על פטירתו של אבא. קוצם לפטירתו הוא היה
מרותק למיטה שבע שנים תמירות עקב אירוע מוחי.
מעטים הם הציכרונות האישיים שיכול לשמוע אתו נער שביל
צ'ער מאבד הורה ולס מהמעט הנה באו המחלה שלו בשנים
האחרונות לחייו והלימודים שלי בפנימייה ונלסו את חלקם.
הנה למשל שני ציכרונות קטנים: הראשון שבהם הוא הציכרון
האישי היחיד שיש לי ממנו מלעיון שמרוקו.
השעה היא שעת צהרים והיום הוא יום שני או רביעי
בשבוע (ומי שתוהה איך מרחק של כ- 55 שנה אני זוכר את
היום והשעה מוזמן לבוא אלי כבי לאלות את הסוד).
אני מליט לחנות שלו ומבקש ממנו דורו אחד (המטבע המקומי
זאט אתו זממתי להבריץ וללכת להריכה (אף פיסין) במקום
ל"תלמוד תורה" ("חֶזֶר").
אני זוכר אותו עומד בקומתו העקופה מאחורי העלפק ומוסיט
את ידו לעבר אינשוהי מלידה. "קח שני דורו אבל אל תלך
להריכה" הוא ביקש.
לקחתי את שני הדורו ומיז רצתי להריכה.
סופו של הסיפור היה שהרבי מהחצר גייס משאת פתוחה והליט
להריכה כבי לאסול מהמים את הנערים הסוררים ולהביא אותם
על עונשם. ובמרוקו כמו במרוקו עונש לילד לא היה להביא
חתימה מההורים ולא עמידה בפניה. אלא עונש לפי ראות עיניו
של המורה או הרבי ובמקרה הנה הרבי החליט שהעונש הראוי
הוא "תחמילה" שפירושה מלקות על כפות רגליים חשופות.
בעודני צופה בילדים הנענשים בנה אחר זה וממתין בפחד לתורי
שלי אני רואה לפתע את סבתא לרהרה עומדת בפתח ה"חצר"

וה' עוז היא כולל מתנשאת מהרציה הבהולה היא מנישה יצ' לעברי
ומהרציה את הרבי בתקופות "שלא תעז לשאת הילד הזה".....
"והילד הזה הוא אני"

הליכרון האחר הוא מתקופת מחלתו בארץ. אני מאמין בבית
בקוצר רוח לסבתא צהרה שתלד הביתה.
סבא ששכב במיטת חוליו ומבחין בחוסר המנוחה שלי שואל אותי
ממה אני כל כך מוארז ואני משיב לו שאני צריק ללכת למסיבת
בר מצווה שערך בביתו באותה שעה אחד מתלמידי הביתה ואני
צריק כסף למתנה. מיצ' כששמע אותי הוא אמר לי משהו כמו "אז
תפתח את הארון ותיקח מהארנק של אימא איזה חמש לירות".
הייתי בשוק !! הוא מציע לי לקחת חמש לירות בשעה שהמתנה
שנהגנו להביא זה לזה כל אחד בתורו הייתה מטבע של "חצי
לירה".

באָעיון בקשתי דורו אחד וקבלתי שניים וכאן חשבתי על חצי
לירה והוא מציע לי חמש לירות.
אני זוכר היטב את אותם ימים של מצוקה כלכלית קשה שבהם
היו מצרפים אטורה לאטורה (אז זה היה קודש לקודש) כדי לשלם
את החוב של המכולת והנה במקום להסביר לי על מצבנו הדחוק
שקושי רב מאפשר קיום בסיסי הוא מציע לי לקחת חמש לירות
מהארנק ואת זה הוא עושה כדי להסיר ממני את המצוקה
והדאגה שמא לא אספיק להשיע לחשיטה.
לימים כאשר אני עזל וקולט את עוצל המצוקה וקשיי הפרנסה
שגררו באותה שעה בביתנו אינני יכול להיזכר בתמונה הזאת
מבלי לחוש תחושה של מחנק בסרון ואני בשוק אופן לא יכול
להבין או להסביר לעצמי את הסיטואציה.

יחד עם זאת ככל שאני מתבסר אני מאלה עוז הרבה אבני פאזל
שהתצברל שלהם יוצר תמונה מרהיבה ביופיה.
שני הסיפורים הקטנים שלי לא היו אלא ניצוצות ראשוניים של מה
שאני עתיז לשלוח כרוחה לה ושלחות נפש נצירים שאפיינו את שני
האנשים המיוחדים שלבנינו שיהיו להיות לילדיהם.

פרט לחמש התמונות האלה כל יתר התמונות שלו שאני נושא אתי
הן תמונות ווידאו אליות.

קומתו הצקופה השלילה האנה שתמיד עשה על סופו. הצקן
הלבן הקטן והצליל ותווי הפנים המוארכים שלו שיוו לו מראה
מלאכי בלתי נשכח.

בתמונות הוידאו אליות שבהן הוא נראה יושב, הוא על פי רוב
רכון על ספר הצורה הנצחי שלו. ובתמונות שבהן מופיעה גם
סבתא צהרה היא תמיד נמצאת בתכונה סביבו. כאילו מנסה
לשמוע על סביבה ספירית מכל צד שאלול להפריע לו או לפרוע
לו אי נחת.

אמיתי תמונה מרהיבה ביופיה אלז הוא ונציץ קצת במעט מאוד
התמונות (פחות מחמש) שיש לנו מסבא.

כמו בתים אחרים של בני המשפחה גם אנלי בבית תלויה תמונתו
של סבא מעל פינת העבודה שלי.

באחד הימים בתום ארוחת ערב שנערכה בחצר ביתנו לרגל אירוע
חגיגי שומעת רחל פתאום קריאה מלאה התרגשות מכיוון חצר
העבודה.

כאשר היא התקרבה כדי לברר את פשר הקריאה היא מצאה שם
את אחת האורחות עומדת מול תמונתו של סבא כשהיא נשענת
ונרשט. "מי האיש היפה הזה?" היא קראה נרשט ומלאה
התפעלות. ואחרי שהתבוננה בחנה והתפעלה בקשה רשות לקרוא
לבעלה כדי ששם הוא ייחנה מזיו הפנים המיוחד של סבא.

והנה עוד הצצה קטנה: לפני שנים ארוכות השיעה אלניו חמותי
מרים נחמני ז"ל כשהיא נסערת מהתרגשות כדי לספר לנו את
קורות הלידה שער עליה וכך היא ספרה: באמצע הלידה
מתעורר לו פתאום בעלה - חמי יעקב נחמני ז"ל כשהוא מזיע
ורועז בכל סופו מרוב התרגשות.

גם אחרי שנסתרה לדובה אותו הוא לא יכול היה לברר ולא
להשיב לה צדד. "אני ממש נבהלתי וצאאתי" היא סיפרה.
רק אחרי צקה ארוכה כשהוא יכול היה לספר היא טילתה שהלורם

להתרגשות היה חלום שהוא חלם את סבא יוסף כשהוא בלבוש
לבן ובזמות של מלאך.

זה המקום לציין שחמי לא ראה את סבא יוסף מימיו. האפשרות
שנותרה היא שהוא הושפע מהזמות שהביטה אליו מהתמונה של
סבא שהייתה תלויה בביתה של סבתא צהרה שם הוא ביקר פעמים
מספר.

והנה עוד סיפור קטן על כוחה של תמונה לפני קרוב לעשר שנים
בעוזי מתצלם את הרכה בתחנת צלם באזור תלפיות אני פושט
בגן משפחה שבאותה עת היה בגן שמונים לערך. הוא קורא לי
אליו לרכבו ומפתיע אותי בתמונה עצומה שלו (בערך 25*30)
שהוא נושא אתו תמיד ברכה.

עוד אני מופתע ומשתומם על המעשה החריץ הוא מוסיף את ידו
ושולף חבילה של עותקים מאותה תמונה.
הוא לא נשא את תמונת הוריו שלו אלא את תמונתו של סבא
יוסף.

בהוצאות אחרת הוא סיפר לי שמאז סבא נפטר במשך עשרות
שנים שהוא מקפיד מידי יום שיש להצליק נר נשמה לזכרו.

בגן קצר לפני מותו הלעתי לחופשת שבת אליה יצאנו אחת
לשלושה שבועות הייתי עדיין לבוש במדי בית הספר כשעמדתי
אתו בחצר האמצעי מבין שלוש החצרים הטוריות בבית של סבתא
כאשר פתאום בלי שום סיבה נראית לעין הוא התחיל לצדות
במהירות על מקלו לעבר החצר הפנימי וכשהלכתי הוא פרץ הבת
אחת בבכי קולני.

ברור היה לי שהתפרצות הבכי קשורה בי ובמצב שלו.
התמונה הזאת שבה שנינו עומדים בחצר הפנימי כשהוא אינו
יכול לעצור את בכיו ואני עומד חסר אונים מולו היא התמונה
האחרונה שלי ממנו והיא סוללת את מעלל הציבורות האישיים
שהתחיל בחנות שלו בלעיון.

מעלל קטן של ציבורות קסומים...הדבר הבא היה המהפך לביה"ס

עם ההוצעה אל פטירתו .

במסגרת פרויקט שימור המורשת ביקרתי פעמיים אצל שמעון
הכהן סקלי בביתו שבהר חומה במטרה לאסוף מיצג אל הרצח
הנתעב של אביו וזוזו (שהיו האחים של סבתא שלנו).

אזם ביישן, צנוע הממעט מאז בציבור .

לביקור הראשון הביא אותי כבוד הרב אליהו מרציאנו. משאת
עליו המופלג שכיום הוא בן כ- 99 שנים השעתי כשבליבי מקנן
ספק עזוב אם אצליח לעלות משהו מהביקור .

בקושי רב הוא מצליח לראות וצריך לעבור אליו בקול רם מאז
כדי שיוצליח לשמוע. ואולם מסקלט את השאלה הוא מחזיר את
העברים באופן מעורר השתאות .

לא תיארתי שהסיפור אל הרצח עומד לעלות לנו טפח נוסף
בצדיקותו של סבא יוסף .

לאחר סיום אל הרצח של אביו וזוזו הוא המשיך וסיפר שהוא
שהיה אז ילד קטן ואימא שלו רחימה ערו בברשן.

סבא יוסף הטיע לעיירה לביקור ניחומים וכחצר לעיון הוא
לקח אותו אתו. הוא המשיך וסיפר שסבא עיצב אותו בביתו. פרנס
אותו. זאט צרכיו ומחייתו והעסיק אותו בעבודה אצלו בחנות
עז אשר לימים הפך אותו לשותף מלא בעסק שהיה לו .

עוז הוא סיפר כי כעבור שנים הם החליטו לפרק את השותפות
והם ציינו את המאורע בארוחת ערב מיוחדת .

במעשה זה לקח סבא את מצוות "לא תענה יתום
ואלמנה" שבמובנה היא מצוות "לא תעשה" והלך אתה רחוק
ככל האפשר.

הוא עיצב את היתום, פרנס אותו, זאט לכל צרכיו עז אשר הביא
אותו לעצמאות כלכלית מוחלטת. כל מה שאבא חייב לילד שלו .
התרגשתי מאוד לשמוע אל עוזל המעשה שלא יזעתי עליו דבר
קוצר וכבר עמזתי להוצות ולהיפרד .

לא תיארתי שפעם השיא של הביקור עוז לפני .

אמש טרם צאתי הוא אמר לי בטון שליו וכמעט בדקק אלה דבר

שטרט אי צומאורת.

"אתה יודע" הוא אמר. "מאל שאבא שלך נפטר ועד היום אני עובד לו אשכבה מידי יום ביומו".

תפילת אשכבה נהוג לערוך לאדם מקרבה ראשונה בשנה הראשונה לאחר פטירתו ולאחר מכן בימי פקידתו או במועדים מיוחדים. והנה לך אדם שלמות שע"י הנהגתו איננו מחוים כלל באמירת אשכבה מקפיד מידי יום ביומו במשך חמישים שנה לערוך אשכבה.

תחשבו על זה מידי יום ביומו במשך חמישים שנה שהוא אומר את האשכבה לעברו של סבא יוסף חמישים שנה $50 \times 360 = 18000$ (אלף פסמים חי) זהו מנין האשכבות שהוא ישלים עד הסבא סבא מועד אצברתו של סבא יוסף.

ועוד הוא הוסיף "תזע לך שהבית של ההורים שלך היה הבית שבו התארח כל אורח שבא לעיון. והוא חוצר ומצליש שאורחים לא הלכו לשום מקום אלא רק לבית של ההורים שלי." אימא שלך צהרה" הוא אומר לי "היה לה לה עזוב עזוב". ואשרנו שומעת ומאשרת שומעת ומחזקת את דבריו.

ומסבא יוסף לסבתא צהרה אלה מכס שהם חלק מרשימת התפוצה של דפי התיסוד המופצים מעת לעת יודעים שהכול התחיל עם סיפור קטן ומופלא אוזות אדם בסט שלמה זירובין ז"ל שעם מותה של סבתא הטיע לביתנו והחל לעסוק בקולי קולות לאמן ישמעו כולם על החסד ונציבות הלב של סבתא צהרה כלפיו. עד כדי כך עזוב היה החסד שעשתה עמו בשעת צרתו שטם כאשר הוא ישב שבעה על בנו שנהרג בתאונת עבודה מיז כאשר הבחין בין המנחמים שבאו לנחמו בנזנה ושמה אחיותי שתי בנותיה של סבתא צהרה לא יכול היה להתאפק והחל שוב לספר בקול רם לכל המנחמים על ימי הצלות שידע במרוקו כאשר הוא ומשפחתו חיו בחצר אחז ללא חמא וללא שירותים ועל האישה המופלאה שאפשרה להם להתמסר בשירותים של הבית שלה. זאמה לערבי ילדיו ואף הציעה לו למשוק ככל חמא מהבית שלה.

השפה המרוקאית קיימת ברובה מקובלת "מולאנא יסתרק" שפירושה
הוא "שאלוהים יחוס וישן עליך" והאדם הזה חזר ואמר לכולם
"הי'א זי'סתרק'נא" כלומר "היא זאת שחסה והלכה אלינו"
מהחיתו סבתא זהרה באה בשליחות של אלוהים כדי לחוס ולהשן
עליו ועל ילדיו בימי צלותו .

שני סיפורים אחד על סבתא זהרה ואחד על סבא יוסף . השניהם
עומדים אנשים השומאים למי שגלו עימם חסד בצדק המעוררת
השתאות האחד ששם בשעת צערו השלול על אובדן בנו זועק
ומזיע בקול שזול למען ישמעו כל אלה שבאו לנחמו על פועלה
של סבתא זהרה למענו והאחר שאינו מרפה מתפלת האשכבה
היומית לזכר סבא יוסף עם לאחר חמישים שנה .
הכרת תודה מיוחדת במידה לאנשים מיוחדים במידה .
ולא ספרנו סיפורים על רוחה הצעירה והאתגרית של סבתא זהרה
על ביטויים של סובלנות דתית יוצאי דופן . על מתן הסתר בסתרי
סתרים עם בערות מצוקה על סירובה לקבל ממסר הבטחון במסך
חודשים ארוכים למלת אם שכולה שהשיעה לה ועוד הרבה .
יש לי דעה מוצקה נגד מיסטיקה ומיסטיקנים כאשר הם ובכל זאת
יש לי סיבות טובות להניח שרוחם של שני האנשים היקרים האלה
נמצאת כאן אתנו ואני מבקש לומר להם שכל מה שעשינו הוא
לזכרם ולכבודם ואם חטאנו בזמר מה עליהם ומחילה .
אשרינו שזכינו להיות לילדיהם וצאצאיהם ואי ייתן שנזכה לשלל
את ילדינו אנו כדרכם וכמורשתם .

